

דצמבר 2022

לכל מאן דבעי,

התכנית של 'ואהבת' ללמידה רגשית חברתית, הוערכה על ידי צוות שעמדתי בראשו באמצעות מחקר RCT ומחקר איכותני שנערך בבתי הספר בעיר שדרות בשנת הלימודים תשפ"ב (2021-2022). החוקרת הבכירה בצוות היא ד"ר רחל שגיא.

המחקר בחן את השפעת התכנית הן על הצוות החינוכי והן על הילדים והוא בוצע לקראת סוף תקופת הקורונה, שכידוע גרמה לקשיים גדולים ורגרסיה משמעותית בכל מה שנוגע ליכולות הרגשיות והחברתיות של התלמידים ושל הצוותים במערכת החינוך.

במחקר השתתפו ילדים וצוותי חינוך מהגיל הרך ועד לחט"ב (כולל מסגרת של נוער בסיכון) וההשוואה בין קבוצת הביקורת לקבוצת ההתערבות מלמדת על חשיבותה הרבה של התכנית של 'ואהבת' בעיקר לנוכח האתגרים איתם מתמודדים ילדים, בני נוער ומבוגרים במערכת החינוך בתקופת פוסט מגפת הקורונה.

הממצאים הראו שיפור מובהק ברמת האמפתיה של המשתתפים בין תחילת התכנית לסיומה. השיפור בא לידי ביטוי בממדים השונים של האמפתיה על כל חלקיה (קוגניטיבית, רגשית והתנהגותית) והראה פערים מובהקים בכל הנוגע לסובלנות, הכלה והתנהגות כלפי האחר, הבנה מלאה יותר של סיטואציות חברתיות, שיפור ברמות ההכלה והסובלנות.

המחקר מראה פערים מובהקים בכל רמות האמפתיה בין קבוצת ההתערבות לקבוצת הביקורת ונמצאו הנתונים הבאים:

במדד האמפתיה הקוגניטיבית נמצא **פער של 36.8%** בין קבוצת הביקורת לקבוצת ההתערבות (83 בקבוצת ההתערבות אל מול 46.2 בקבוצת הביקורת); במדד האמפתיה הרגשית נמצא **פער של 31.4%** (בקבוצת ההתערבות 59.6 מול 28.2 בקבוצת הביקורת). במדד האמפתיה התנהגותית נמצא **פער של 46.6%** (73.3 בקבוצת ההתערבות מול 26.7 בקבוצת הביקורת). נתון חשוב נוסף שנבדק והראה פערים מהותיים הוא מדד העושר הלשוני והשפה הרגשית של הילדים, אשר בו נמצא **פער של 23.9%** בין הקבוצות.

נתוני המחקר מלמדים על החשיבות הרבה של התכנית של 'ואהבת' בתקופה בה אנו עדים לתופעה מדאיגה של הידרדרות בחברה, שהופכת להיות יותר אלימה ומתלהמת ופחות סובלנית ומכילה. מגמה זו, של הקצנה חברתית, ניכרת בכל מעגלי החיים – האישיים, המשפחתיים, העסקיים והחברתיים.

בעת הזו בה ילדים, בני נוער ומבוגרים מתמודדים עם מציאות חברתית ורגשית מורכבת יש ראיות ברורות לכך שהתכנית של 'ואהבת' מפחיתה אלימות, תורמת לוויסות העצמי, משפרת את הביטחון העצמי, מפחיתה חרדות ומשפרת את היכולת לנהל קונפליקטים.

ממצאי המחקר העלו כאמור, שתרומת התכנית לא הוגבלה לקידום המשאבים אישיים של הילדים, אלא הורחבה גם לצוות החינוכי.

הצוותים דיווחו על תרומתה להפחתת האלימות וליצירת אקלים חינוכי טוב יותר בכיתותיהם ועל כך שהיא העניקה להם כלים להתמודדות טובה יותר עם ביטויי אלימות, ביריונות וחוסר סובלנות.

התרומה המקצועית באה לידי ביטוי גם בשדה האקדמי והובילה לאימוץ שיטות הוראה חדשות בהן הצוות עושה חיבור בין המישור הרגשי והחברתי לבין המישור הפדגוגי. כמו כן, הצוותים החינוכיים דיווחו על שיפור משמעותי בקשר הבין אישי שלהם עם התלמידים, בעקבות ההתנסות המשותפת בתכנית. התועלת שהפיקו הצוותים החינוכיים מהתכנית באה לידי ביטוי לא רק בתפקוד המקצועי שלהם אלא הורחבה גם למעגלי החיים האישיים ותרמה ליכולת שלהם לנהל מערכות יחסים טובות יותר. לסיכום, אביא ציטוט של אחת המורות שהשתתפה בתכנית והוא מסכם את תמצית הממצאים של המחקר:

"התכנית הזו עשתה לי מהפך בחיים גם ברמה האישית וגם ברמה המקצועית. היא השפיעה בצורה מדהימה על מערכת היחסים שלי עם בעלי וגם על האופן שבו אני מגדלת ומחנכת את הילדים הפרטיים שלי בבית. הסיפור שממחיש אולי יותר מכל את ההשפעה המדהימה של התכנית הזו בא לידי ביטוי אצל ילד שלומד בכיתה שלי ואני מחנכת שלו כבר שנה שניה ברציפות. בשנה שעברה פשוט לא יכולתי להתמודד עם הילד הזה. הוא פשוט הוציא אותי מדעתי ואם לומר את האמת פשוט לא הייתי מסוגלת להכיל אותו. בזכות התכנית אני יכולה להגיד שהיום הוא אולי התלמיד שאני הכי אוהבת בכיתה והכי קשורה אליו. אני מרגישה שאני מבינה מה עובר עליו ומצליחה להתחבר אליו. הוא משוחח איתי ומשתף אותי באופן פתוח. כל התקשורת בינינו השתנתה. הוא משתף פעולה באופן מדהים. הדבר המדהים זה שגם בלימודים הציונים שלו עלו בצורה משמעותית. זה פשוט פלא איך שזה עובד..."

פרופסור יצחק גילת,

ראש רשות המחקר, ההערכה והפיתוח

